

Я. Величко, аспірантка, Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України

Кластеризація як механізм підвищення рівня професійної освіти // Класичний університет у контексті викликів епохи (Classic University in the Context of Challenges of the Epoch) : матеріали українсько-польської міжнародної наукової конференції (м. Київ, 22–23 вересня 2016 р.) / [уклад.: А. С. Філіпенко та ін.]. – Київ : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2016. – С. 153–154.

Необхідною передумовою формування інноваційної економіки є модернізація системи професійної освіти, яка є рушійною силою динамічного соціального розвитку суспільства. Сучасна модель розвитку професійної освіти в Україні повинна мати випереджувальний характер, тобто вона має сприяти впровадженню інноваційних технологій в освітню сферу. Фактично йде мова про формування такої системи професійної освіти, що здатна швидко реагувати на різні виклики часу та швидко змінюване зовнішнє середовище.

Модернізована модель вищої освіти покликана готувати фахівців, спроможних збалансувати кон'юнктуру національного ринку праці, а також задовольнити вимоги міжнародного середовища.

Кластеризація визнана одним з найбільш дієвих механізмів розвитку системи професійної освіти у світі. В основі створення таких кластерів лежить співпраця, взаємодія та партнерство зацікавлених суб'єктів: освітніх та наукових установ, органів правління, громадських організацій та роботодавців.

Розвиток процесу кластеризації у сфері професійної освіти України обумовлюється досягненням синергетичного ефекту співпраці зацікавлених одиниць, що надає значну перевагу під час ведення конкурентної боротьби як на рівні окремого регіону, так і країни в цілому. Варто відмітити, що така взаємодія структурних елементів є ефективною лише в тому випадку, коли всі учасники кластеру об'єднані єдиною метою існування. У цьому разі суб'єкти оформлюють договір про співпрацю, в якому чітко визначаються обов'язки кожного окремого суб'єкта, встановлюються межі відповідальності, а також висвітлюються фінансові аспекти діяльності. Зазвичай у процесі діяльності освітньо-наукових кластерів відбувається саморозвиток окремих організацій, що формує конкурентну перевагу кластеру в цілому.

На практиці виділяють дві основні переваги кластерів у сфері професійної освіти: по-перше, з'являється можливість швидкого впровадження розроблених інноваційних проектів; по-друге, відбувається безпосередня підготовка висококваліфікованих фахівців, що відповідають потребам мінливого ринку праці. Перша перевага пояснюється тим, що у процесі навчання та здобуття наукового досвіду з'являється велика кількість ідей та інноваційних проектів, які готові до втілення на практиці, але потребують значних фінансових

вкладень та зовнішньої підтримки з боку ринку. При застосуванні кластерного підходу реалізувати новітню ідею набагато простіше, оскільки фінансові витрати поділяються (за згодою учасників) між суб'єктами кластеру, також формується значна підтримка підприємств та організацій, що дає змогу витримати конкуренцію на стадії провадження проекту на ринок. Друга перевага досягається за рахунок того, що у процесі взаємодії всіх структурних елементів освітньо-наукового кластеру (навчальних установ, громадських організацій, підприємств та ін.) відбувається професійна підготовка фахівців безпосередньо затребуваних ринком праці. Тобто навчальні установи готують висококваліфіковані кадри для заповнення вакантних місць на підприємствах. Таким чином кластеризація у сфері професійної освіти сприяє зменшенню рівня безробіття та підвищенню інноваційного потенціалу економіки в цілому.

Кластерний підхід не є радикально новим явищем у сфері професійної освіти. Однак для підвищення її рівня новостворені освітньо-наукові кластери повинні враховувати певні особливості функціонування: конкурентні переваги формуються лише колективною співпрацею всіх учасників, пріоритетним напрямком є формування та розвиток висококваліфікованих людських ресурсів, характерною рисою має бути ріст інвестицій в новітні технології.

Модернізація системи професійної освіти в Україні за умов кластерного підходу повинна спрямовуватися на розвиток взаємодії установ та організацій на регіональному рівні, а також повинна орієнтуватися на загальні потреби розвитку економіки країни в цілому.